

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.021.03.2017

P/17/100

02009217

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok

T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33

lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/100 – Nadzór nad obrotem i stosowaniem produktów zawierających substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające w leczeniu zwierząt, w tym towarzyszących	
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku	
Kontroler	Marek Zapolski – doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/130/2017 z 13 września 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)	
Jednostka kontrolowana	Schronisko dla Zwierząt w Białymstoku (dalej Schronisko) 15-197 Białystok, ul. Dolistowska 2	
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Jaroszewicz – kierownik Schroniska ¹ (dowód: akta kontroli str. 3-4)	

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zarządzanie Schroniskiem (w okresie objętym kontrolą³), w tym zapewnienie opieki weterynaryjnej zwierzętom tam przebywającym.

Przyjęte w Schronisku rozwiązania organizacyjne umożliwiały zapewnienie zwierzętom opieki w wymaganym zakresie. Opiekę weterynaryjną sprawowały zewnętrzne lecznice weterynaryjne, z którymi zawarto umowy o świadczenie usług. Leki wykorzystywane do leczenia zwierząt były ordynowane i podawane wyłącznie przez lekarzy weterynarii, co odnotowywano w dokumentacji medycznej psów. Medykamenty zawierające substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe nie były przechowywane w Schronisku, a gospodarowaniem nimi zajmowali się wyłącznie lekarze weterynarii, w zewnętrznych gabinetach weterynaryjnych. W rezultacie dostęp do produktów leczniczych, w tym weterynaryjnych był skutecznie ograniczony jedynie do osób uprawnionych do ich stosowania. Pobyt zwierząt w Schronisku, w tym przebieg ich leczenia był rzetelnie dokumentowany.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy Schroniska

Opis stanu faktycznego

1.1. Schronisko jest jednostką budżetową⁴, działającą na podstawie Statutu nadanego Uchwałą Nr LVIII/643/14 Rady Miasta Białystok z dnia 28 marca 2014 r. Zgodnie z § 5 ust. 3 Prezydent Miasta Białegostoku jest zwierzchnikiem służbowym kierownika Schroniska i w myśl §10 Statutu sprawuje nadzór nad działalnością jednostki. Kontrolę prawidłowości rozliczeń z budżetem Miasta Białystok prowadzi Skarbnik Miasta. Kierownikowi Schroniska udzielono dwa pełnomocnictwa: do dokonywania czynności prawnych z zakresu zwykłego zarządu w sprawach bieżącego funkcjonowania jednostki budżetowej⁵ oraz do zaciągania zobowiązań z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym 2017 i w następnych latach jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki budżetowej „Schronisko

¹ Od 1 sierpnia 2016 r. Poprzednio kierownikiem Schroniska był Waldemar Okulus.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe wyjaśnienie.

³ Od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2017 r.

⁴ Powołana przez Radę Miejską Białegostoku uchwałą Nr L/589/05 z dnia 28 listopada 2005 r.

⁵ Zarządzenie Nr 751/16 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 29 lipca 2016 r. w sprawie udzielenia pełnomocnictwa do kierowania jednostką budżetową Schronisko dla Zwierząt w Białymstoku.

dla Zwierząt" w Białymstoku i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy⁶ (dowód: akta kontroli str. 5-31)

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Białymstoku decyzją z 9 października 2007 r. nadał Schronisku weterynaryjny numer identyfikacyjny 20618601. (dowód: akta kontroli str. 32)

1.2. W latach 2015-2017 (I półrocze) w Schronisku zatrudnionych było odpowiednio: 26, 26 i 25 pracowników, z tego odpowiednio 23, 24, i 23 w systemie zmianowym według ustalonego harmonogramu miesięcznego, którzy zapewniali przez całą dobę opiekę zwierzętom tam przebywającym. Ponadto w ramach wolontariatu (nieodpłatnie) pracowało (w zależności od okresu) od 43 do 68 osób. Kwestie związane z wolontariatem w Schronisku przedstawiono w pkt. 2.14 wystąpienia. (dowód: akta kontroli str. 33-37)

1.3. Organizację wewnętrzną Schroniska, w tym: podział czynności, zakresy działania i odpowiedzialności osób pełniących funkcje kierownicze i samodzielne, określał Regulamin organizacyjny⁷, w którym opisano zasady kierowania jednostką oraz zakresy działania poszczególnych stanowisk pracy. W regulaminie nie określono jednak czasu i terminu dostępności Schroniska, pomimo, że było ono czynne całą dobę we wszystkie dni tygodnia, co opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji „Uwagi dotyczące badanej działalności”.

Ponadto w Schronisku obowiązywały:

- „Regulamin przyjęć i sprzedaży psów o ile w przeciągu 14 dni po psa nie zgłosi się właściciel”⁸,
- Zarządzenie Nr 60/10 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie ustalenia wysokości cen i opłat za wykonywanie usług w zakresie działalności jednostki budżetowej Schronisko dla Zwierząt w Białymstoku,
- „Procedura podejmowania działań na terenie Białegostoku w zakresie ratowania i ochrony zwierząt bezdomnych, chorych, rannych, dzikich, które uległy wypadkowi, są zagrożone, stanowią zagrożenie, wymagają odłowienia”,
- „Proces przyjęcia i pobytu psa w Schronisku dla Zwierząt w Białymstoku”.
- „Procedura adopcji psa”,
- „Regulamin dla osób odwiedzających Schronisko”. (dowód: akta kontroli str. 38-58)

Opiekę weterynaryjną nad zwierzętami w Schronisku zapewniali lekarze weterynarii z zewnętrznych gabinetów weterynaryjnych na podstawie zawartych umów:

- w 2015 r. z Przychodnią Weterynaryjną Med.-Vet s.c. w Białymstoku⁹,
- w 2016 r. i w 2017 r. z Gabinetem Weterynaryjnym ANIMAL w Białymstoku¹⁰.

Wyboru wykonawców usług weterynaryjnych w Schronisku w latach 2015-2017 (I półrocze), dokonano w postępowaniu o zamówienie publiczne w trybie przetargu nieograniczonego. Lekarze byli zobowiązani do:

- przebywania w Schronisku w wyznaczone dni tygodnia, w określonym czasie, a w szczególnych przypadkach przybycia na wezwanie,
- prowadzenia profilaktyki i leczenia zwierząt,

⁶ Zarządzenie Nr 257/17 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 6 lutego 2017 r. w sprawie udzielenia pełnomocnictwa Kierownikowi „Schroniska dla Zwierząt” w Białymstoku.

⁷ W badanym okresie obowiązywały dwa Regulaminy zatwierdzone zarządzeniami Prezydenta Miasta Białegostoku odpowiednio Nr 716/11 z 11 kwietnia 2011 r. i Nr 1225/16 z dnia 29 grudnia 2016 r.

⁸ Procedura określała dwa warunki: [1] Zakupu psa, w którym postanowiono, że osoba kupująca musi być pełnoletnia, posiadać dowód osobisty lub inny potwierdzający tożsamość, podpisać umowę adopcyjną, podpisać zgodę na umieszczenie danych osobowych w Międzynarodowej Bazie Psów Chipowanych SAFE ANIMALS, opłacić w kasie należność zgodnie z cennikiem obowiązującym w Schronisku. [2] Odebrania psa ze Schroniska przez właściciela, w którym postanowiono, że osoba odbierająca musi być pełnoletnia, posiadać dowód osobisty, przedstawić dokument potwierdzający, że pies jest jego własnością, podpisać zobowiązanie do dalszej opieki nad psem, uiścić należność w kasie zgodnie z cennikiem obowiązującym w Schronisku.

⁹ Umowa Nr Sch.Z 33/14 z dnia 31 grudnia 2014 r. – obowiązująca w 2015 r.

¹⁰ Umowa Nr 13/2015 /Sch.Z zawarta 23 grudnia 2015 r. – obowiązująca w 2016 r. Umowa Nr 14/2016/SCHZ zawarta 30 grudnia 2016 r. – obowiązująca w I kwartale 2017 r. oraz Umowa Nr 03A/2017/SCHZ z 24 marca 2017 r. obowiązująca w okresie od 1 kwietnia 2017 r. do 31 marca 2019 r.

- obchodu wszystkich budynków na terenie Schroniska w celu kontroli stanu zdrowia psów,
- podejmowania decyzji związanych z eutanzją, sterylizacją i kastracją oraz wykonywania tych czynności,
- podawania leków, w tym wykonywania iniekcji podskórnych, domięśniowych, wlewów dożylnych lub doustnych,
- nadzorowania prawidłowego karmienia, stanu sanitarnego kojców, wybiegów i pomieszczeń oraz sposobu pielęgnacji psów,
- sprawowania (przez minimum 72 godziny) stałej opieki nad psem poddanym zabiegowi chirurgicznemu,
- prowadzenia dokumentacji leczenia i zabiegów weterynaryjnych, rejestrów szczepień przeciw wściekliźnie, listy użytych leków,
- współpracy z Powiatowym Lekarzem Weterynarii i uczestniczenia w kontrolach.

W rozdziale V Regulaminu organizacyjnego Schroniska określono, że zewnętrzna Lecznica weterynaryjna świadczy usługi weterynaryjne, polegające m.in. na: udzielaniu pomocy weterynaryjnej zwierzętom rannym w wyniku wypadków drogowych, wykonywaniu zabiegów kastracji i sterylizacji zwierząt, zabezpieczeniu leków niezbędnych do prawidłowego dbania o zdrowie zwierząt. Zakres szczegółowych obowiązków określono w umowach z weterynarzami, z których wynikało, że to oni zapewniali leki wykorzystywane w Schronisku, a ponadto zobowiązani byli m.in. do:

- prowadzenia niezbędnej dokumentacji, w tym listy leków zakupionych i będących na wyposażeniu oraz niezbędnych do prowadzenia obsługi weterynaryjnej,
- stosowania leków powszechnie używanych przy leczeniu zwierząt towarzyszących,
- kupowania potrzebnych leków i materiałów medycznych do obsługi weterynaryjnej Schroniska, po uzgodnieniu z zamawiającym i comiesięcznym rozliczaniu na oddzielnej fakturze z podziałem na leki i materiały medyczne oraz prowadzenia rejestru leków,
- obciążania Schroniska kosztami zużytych leków i materiałów medycznych na podstawie faktur i pisemnych informacji o ich zużyciu w danym miesiącu,
- zabrania z terenu Schroniska zużytych leków, opakowań, materiałów medycznych oraz zużytego sprzętu, w celu przekazania ich specjalistycznemu podmiotowi, który posiada stosowne pozwolenia i licencje do utylizacji. (dowód: akta kontroli str. 59-86)

Natomiast w umowie Nr 03A/2017/SCHZ z 24 marca 2017 r. zawartej pomiędzy Schroniskiem, a Gabinetem Weterynaryjnym ANIMAL w Białymstoku na okres od 1 kwietnia 2017 r. do 31 marca 2019 r. (oprócz ww. warunków), lekarza dodatkowo zobowiązano do:

- zapewnienia podstawowych materiałów medycznych, urządzeń oraz leków niezbędnych do prac ujętych w §1 ust. 2 umowy (gdzie wyszczególniono 22 różnych zabiegów),
- poniesienia całkowitego kosztu realizacji umowy łącznie z lekami i materiałami medycznymi niezbędnymi do realizacji zadań. (dowód: akta kontroli str. 87-98)

Z umów wynika, że zapłata za usługi weterynaryjne, w części miała charakter ryczałtowy i w części zależała od rodzaju oraz liczby czynności i zabiegów weterynaryjnych wykonanych na zwierzętach, przy czym:

- w 2015 r. lekarzowi przysługiwało miesięczne wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 1.900 zł oraz dodatkowe (uzależnione od ilości) wykonanych sterylizacji (120 zł za szt.) i kastracji (130 zł za szt.),
- w 2016 r. obowiązywało miesięczne wynagrodzenie ryczałtowe wynosiło 1.750 zł oraz dodatkowe za każdą kastrację i sterylizację płacono 120 zł,
- ww. latach lekarze obciążali Schronisko kosztami zużytych leków i materiałów medycznych na podstawie faktur,
- w umowie obowiązującej od 1 stycznia do 31 marca 2017 r. wskazano, że łączna wartość usługi weterynaryjnej wyniesie 25.480 zł, w tym miesięczne wynagrodzenie ryczałtowe wynosi 2.900 zł, a łączny koszt leków zużytych do wykonanych czynności

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Opis stanu
faktycznego

w ramach wynagrodzenia ryczałtowego określono na kwotę 3.300 zł. Ustalono też cenę jednostkową wykonanej kastracji lub sterylizacji w wysokości 120 zł. W umowie przewidziano też wynagrodzenie (w łącznej kwocie 4.480 zł) za dodatkowe zabiegi medyczne (mastektomia, resekcja główki kości udowej, chirurgiczne opracowanie złamań kości, chirurgiczne usunięcie nowotworu w obrębie jamy brzusznej). W umowie zastrzeżono też prawo zmniejszenia lub zwiększenia ilości prac związanych z wykonaniem dodatkowych zabiegów,

- w umowie obowiązującej od 1 kwietnia 2017 r. (do dnia kontroli) wysokość miesięcznego wynagrodzenia ryczałtowego ustalono na kwotę 5.000 zł. W ramach wynagrodzenia ryczałtowego lekarz zobowiązany był wykonać 22 różne zabiegi¹¹ w stosunku do ustalonego limitu zwierząt. Ustalono też cenę jednostkową dodatkowo płatnych zabiegów, tj. kastracji i sterylizacji po 120 zł, mastektomii 100 zł, resekcji kości udowej 200 zł, opracowania chirurgicznego złamań 500 zł, chirurgicznego usunięcia nowotworu 100 zł. Z umowy wynika, że koszt zużytych leków i materiałów medycznych ponosi wykonawca usługi weterynaryjnej. Ogólną wartość umowy określono na kwotę 213,4 tys. zł, z tego: 79,9 tys. zł - w 2017 r., 106,7 tys. zł - w 2018 r. i 26,8 tys. zł - w 2019 r.
(dowód: akta kontroli str. 59-98)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Przyjęte w Schronisku rozwiązania organizacyjne zapewniały zwierzętom opiekę, w tym weterynaryjną w zakresie zgodnym z wymaganiami określonymi w § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt¹². Opiekę weterynaryjną sprawowały zewnętrzne gabinety weterynaryjne, których lekarze samodzielnie, w ramach własnych praktyk weterynaryjnych, gospodarowali lekami wykorzystywanymi przy leczeniu zwierząt ze Schroniska. Zgodnie z przyjętym systemem, tylko lekarz weterynarii decydował o potrzebie zakupu medykamentów, które również sam podawał zwierzętom.

2. Przechowywanie oraz wykorzystanie w działalności Schroniska produktów zawierających substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe¹³

2.1. Zgodnie z § 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie Schronisk w jednostce było wydzielone pomieszczenie do wykonywania zabiegów leczniczych i chirurgicznych, w którym doraźnie wykonywano drobne zabiegi np. szycie ran, usunięcie narośli, ropniaków, założenie opatrunku, znakowanie elektroniczne psa, szczepienie, odrobaczanie, odpchlenie itp.) Natomiast zabiegi sterylizacji, kastracji oraz inne operacje chirurgiczne zgodnie z umowami zawartymi z lekarzami były wykonywane w ich lecznicach, w których przebywały także zwierzęta w okresie rekonwalescencji. W trakcie oględzin (dokonanych w dniu rozpoczęcia kontroli) ustalono, że:

- gabinet zabiegowy urządzono na parterze w budynku znajdującym się w bezpośrednim sąsiedztwie koić i wybiegów dla zwierząt. Dostęp do pomieszczenia był ograniczony. Było ono zamykane, kluczem dysponował lekarz świadczący usługi weterynaryjne. Zapasowy klucz przechowywał kierownik Schroniska,
- w pomieszczeniu zapewniono odpowiednie warunki sanitarne, bowiem ściany wyłożono glazurą, a podłogę wykonano z terakoty. Pomieszczenie wyposażono w punkt czerpalny bieżącej wody wraz z odpływem oraz zapewniono oświetlenie naturalne i elektryczne,

¹¹ W ramach ryczałtowej obsługi weterynaryjnej lekarz zobowiązany był do wykonywania: szczepień przeciw wściekliznie, odrobaczania, zabezpieczenia przeciw pasożytom wewnętrznym, i zewnętrznym, dwukrotnego szczepienia przeciwwirusowego szczepiąt, szczepienia przeciwwirusowego psów dorosłych, badania i oceny kondycji dorosłych psów, czyszczenia uszów, obcinania pazurów, opróżniania gruczołów przy odbytniczych, wykonania badania krwi (morfologia, rozmaz, biochemia), badanie ogólne moczu, badanie pasożytnicze kału, RTG, USG, usuwania kamienia naczelnego i ekstrakcja zębów, opracowania ran, ropni, przetok, amputowania kończyn, palców, ogona opracowania złamań kości bez ingerencji chirurgicznej, chirurgicznego usunięcia zmian typu tłuszczaki, niegroźne nowotwory podskórne, cysty, chirurgicznego usunięcia przepukliny np. około odbytniczej, pachwinowej, pępkowej, trwałe znakowanie psów identyfikatorem elektronicznym.

¹² Dz. U. Nr 158, poz. 1657 (dalej: rozporządzenie w sprawie Schronisk).

¹³ Zwane dalej także produktami o działaniu odurzającym lub hormonalnym.

- gabinet wyposażono w zestaw mebli (szklana gablota, biurko, krzesła) oraz sprzęt, tj. sterylizator, wagę lekarską, lampę zabiegową (jezdna), lampę bakteriobójczą, stół zabiegowy z materacem, nosze dla zwierząt, lodówkę do przechowywania szczepionek, czytnik do identyfikacji elektronicznej zwierząt, oraz drobny sprzęt medyczny (strzykawki, pęsety, nożyczki, szczypce, skalpele, igły do iniekcji, zestawy do elektronicznego znakowania psów, jednorazowe rękawiczki, itp.). Wszystkie urządzenia i sprzęty były sprawne technicznie. W pomieszczeniu panował ład i porządek,
- w szklanej gablocie przechowywano 32 pozycje różnych leków i specyfików medycznych (antybiotyki, tabletki do odrobaczania, leki moczopędne, płyny dezynfekujące, itp.). W lodówce przechowywano siedem różnych szczepionek (np. przeciw wściekiźnie, parwowirozie, nosówce, zapaleniu wątroby, boreliozie). Nie stwierdzono leków o działaniu odurzającym, psychotropowym lub hormonalnym oraz leków przeterminowanych. Ilość zgromadzonych leków (w większości pojedyncze opakowania) wskazuje na bieżące ich wykorzystanie. (dowód: akta kontroli str. 102-106)

Lekarz weterynarii wyjaśniła, że „Substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe przechowywane są w zabezpieczonym miejscu (zamkniętym sejfie) w Gabinetzie Weterynaryjnym ANIMAL na ul. Pogodnej 29 lokal 27A w Białymstoku, do którego dostęp mam tylko ja. Na czas wizyt w Schronisku leki te zabieram ze sobą. Dostęp do tego typu leków mam tylko ja jako lekarz weterynarii i tylko przez mnie są stosowane w uzasadnionych medycznie przypadkach. Zużyta ilość jest wpisywana w kartę leczenia psa. Oprócz mnie nikt nie posiada dostępu do tego typu preparatów”. Dodała też, że „W okresie, w którym sprawuję opiekę nad zwierzętami w Schronisku (od stycznia 2016 r. do 19.09.2017 r.) nigdy nie miało miejsce włamanie do gabinetu, kradzież, czy też utrata leków”. (dowód: akta kontroli str. 108-109)

2.2. Według stanu na 1 stycznia 2015 r., 2016 r. i 2017 r. w Schronisku¹⁴ przebywało odpowiednio: 238, 222, 245 psów (dorosłych i szczeniąt). W latach 2015, 2016 i 2017 (i półrocze) przyjęto odpowiednio: 594, 656 i 393 psów. Eutanazji w tym czasie poddano odpowiednio: 59, 21 i osiem psów oraz odnotowano: 46, 23 i 20 przypadków padnięć zwierząt. Wskaźnik śmiertelności¹⁵ zmniejszył się z 12,62% w 2015 r. do 5,02% w 2016 r. i do 4,39% na koniec czerwca 2017 r. W okresie objętym kontrolą zbiegło łącznie osiem zwierząt (w ww. latach odpowiednio pięć, dwa, jedno - zazwyczaj w trakcie spaceru z wolontariuszem poza terenem Schroniska), a odpowiednio: 193, 214 i 148 psów zostało odebranych przez właścicieli. Do adopcji oddano odpowiednio: 307, 373 i 224 zwierzęta.

(dowód: akta kontroli str. 110-114)

2.3. Do ewidencji pobytu psów w Schronisku wykorzystywano aplikację elektroniczną „Schronisko dla zwierząt” firmy Datum Software z Krakowa (wersja 2.7). Oględziny zainstalowanego oprogramowania wykazały, że generowano w nim wszystkie dane wymagane w § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie Schronisk. Program umożliwiał prowadzenie ewidencji przyjętych i wydanych zwierząt ze Schroniska, rejestrację zgłoszeń zagubienia i znalezienia zwierzęcia. Gromadzono też dane związane z pobytem zwierzęcia w Schronisku, historii leczenia i szczepień, zmiany boksów, preferencji adopcyjnych. Umożliwiał też gromadzenie danych osobowych osób oddających do i pobierających psy ze Schroniska. Dodatkowo za pomocą ww. aplikacji można było prowadzić statystykę zwierząt przebywających w Schronisku według indywidualnej konfiguracji zestawień i wyliczeń. Wszystkie rejestry prowadzone w Schronisku, które zawierały dane osobowe, zgłoszono do rejestru prowadzonego przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, zgodnie z art. 40 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych¹⁶.

(dowód, akta kontroli str. 115-122)

¹⁴ Według założeń techniczno-organizacyjnych Schronisko przystosowane było do przetrzymywania 200 dorosłych psów.

¹⁵ Relacja liczby zwierząt poddanych eutanazji i padłych w trakcie roku do liczby zwierząt wg stanu na 1 stycznia danego roku i przyjętych w jego trakcie.

¹⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 922.

Ponadto zgodnie z wymogiem § 7 ust 2 rozporządzenia w sprawie Schronisk, w formie papierowej prowadzono książkę kontroli weterynaryjnej, w której urzędowy lekarz weterynarii wpisywał zalecenia. Dodatkowo w Schronisku obowiązywała praktyka sporządzania indywidualnej „Karty psa” zawierającej zdjęcie, oraz opis, w tym podstawowe dane dotyczące płci, maści i oznakowania (nr chipa), leczenia, szczepienia. Do karty w formie załącznika dołączano „Kartę przyjęcia psa” oraz „Medyczną kartę psa”. Ponadto każdemu psu zakładano „Książeczkę zdrowia psa”, którą przekazywano właścicielowi psa adoptowanego. (dowód: akta kontroli str. 123-145)

2.4. W okresie objętym kontrolą eutanazji poddano 88 psów, z tego: 59 w 2015 r., 21 w 2016 r. i osiem w I półroczu 2017 r. We wszystkich przypadkach decyzję o ww. zabiegach podejmował lekarz weterynarii, który osobiście je wykonywał. Fakt ten dokumentowano w indywidualnych „Kartach psa” oraz „Medycznych kartach psa”. Analiza wszystkich, przeprowadzonych w latach 2015-2017 I półrocze eutanazji zwierząt wykazała, że dokumentacja ta prowadzona była prawidłowo i zawierała rzetelne dane dotyczące numeru identyfikacyjnego (ID) zwierzęcia (o ile posiadało¹⁷), gatunku zwierzęcia, wagi, wieku zwierzęcia, nazwy i dawki zastosowanego do eutanazji leku. We wszystkich przypadkach eutanazji lub padnięcia psa (dodatkowo) sporządzano „Protokół z eutanazji” lub „Protokół padnięcia psa”, w których określano datę i godzinę zajścia, numer ID zwierzęcia (o ile posiadało), opis jego cech, przyczynę podjęcia decyzji, nazwę użytych do zabiegu środków farmakologicznych. Każdy protokół podpisywany był przez kierownika Schroniska oraz lekarza sprawującego opiekę weterynaryjną i wykonującego zabieg. (dowód: akta kontroli str. 146-152)

Decyzję o wykonaniu 301 kastracji, z tego: 124 w 2015 r., 120 w 2016 r. i 57 w I półroczu 2017 r.) oraz 235 sterylizacji, z tego: 87 w 2015 r., 100 w 2016 r. i 48 w I półroczu 2017 r.), podejmował wyłącznie lekarz weterynarii według procedury określonej w umowie, z której wynika, że:

- zwierzęta po odbyciu 14-dniowej kwarantanny były szczepione przeciw wściekliznie, odrobaczane i znakowane elektronicznie (chipowane), co odnotowywano w dokumentacji Schroniska,
- następnie środkiem transportu należącym do Schroniska przewożono je do Lecznicy lekarza świadczącego usługi weterynaryjne, gdzie były sterylizowane lub kastrowane i po zabiegu pozostawały tam pod jego opieką,
- po decyzji lekarza powracały do Schroniska, gdzie przygotowywano je do procesu adopcji.

Analiza (łącznie 132 przypadków¹⁸) sterylizacji i kastracji przeprowadzonych w Schronisku w lutym, marcu i wrześniu 2015 r. i 2016 r. oraz w lutym i marcu 2017 r. wykazała, że dokumentacja ta była prawidłowo prowadzona i zawierała rzetelne dane dotyczące numeru identyfikacyjnego (ID) zwierzęcia, gatunku zwierzęcia, wagi, wieku zwierzęcia, nazwy i dawki zastosowanego leku. Przy zabiegach używano m.in. następujących leków w dawkach zależnych od wagi i stanu zwierzęcia: atropina (od 0,2 do 6,6 ml), Sedazin 20 mg (od 0,5 do 6,6 ml), Vetaketam (od 0,5 do 6,6 ml), Shotapen (od 0,5 do 4,2 ml), Vetaflunixin (od 0,4 do 0,9 ml), Ubrolexin (od 3 do 5g), Nerfasin (od 0,5 do 4,6 ml), penicylina (od 0,5 do 4,8 ml), Fluvex (od 0,1 do 0,9 ml), Wellicox (od 0,2 do 0,9 ml) i Nerfasin (od 0,5 do 6,6 ml). (dowód: akta kontroli str. 153-160, 233)

Z wyjaśnień lekarza weterynarii wykonującego sterylizacje i kastracje wynika, że poddanie psa zabiegowi w każdym przypadku zależy od jego decyzji, po ocenie stanu zdrowia zwierzęcia. Lekarz wyjaśniła, że nie wszystkie psy po przyjęciu do Schroniska są poddawane kastracji i sterylizacji. Wskazała, że zabiegów tych nie wykonuje się u szczeniąt i młodych psów, osobników powyżej 13 roku życia (z uwagi na ryzyko narkozy), a także u psów chorych (długotrwale leczonych – przy skomplikowanych złamaniach kości,

¹⁷ Spośród 88 psów poddanych eutanazji w okresie od 1 stycznia 2015 do 30 czerwca 2017 r. 49 zwierząt nie posiadało numeru identyfikacyjnego (tzw. „chipa”).

¹⁸ Odpowiednio: w 2015 r. w lutym – 14, marcu – 14, we wrześniu – 16, w 2016 r. odpowiednio: 14, 11 i 22 oraz w 2017 r. odpowiednio: 20 i 21.

przewlekłych chorobach metabolicznych). Dodała też, że każdy adoptowany pies jest poddawany temu zabiegowi. (dowód: akta kontroli str. 235-236)

2.5. W okresie objętym kontrolą wystąpiły dwa przypadki leczenia zwierząt lekami o działaniu hormonalnym¹⁹ oraz 15 przypadków leczenia wymagającego stosowania leków o działaniu odurzającym lub psychotropowym. Decyzję w tym zakresie podejmował lekarz weterynarii, który fakt leczenia odnotowywał w „Medycznej karcie psa” (przechowywanej w Schronisku). (dowód: akta kontroli str. 161-162, 232)

Lekarz weterynarii wyjaśniła, że „Zwierzęta przebywające w Schronisku bardzo sporadycznie są leczone hormonami, zazwyczaj są to choroby przewlekłe np. takie jak cukrzyca. Anaboliki nigdy nie były stosowane”. (dowód: akta kontroli str. 108-109, 161-162)

2.6. Zgodnie z zawartymi umowami odpowiedzialność za przechowywanie i stosowanie leków ponosili wyłącznie lekarze weterynarii (co opisano w pkt. 1.3., 2.1. wystąpienia).

2.7. W okresie objętym kontrolą usługę odbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt z terenu Schroniska świadczyła firma „CZYŚCIOCH Sp. z o.o.” w Białymstoku²⁰ oraz „MPO Sp. z o.o.” w Białymstoku²¹. Zakres usług (w obu umowach) polegał na:

- wywozie zwłok i odpadów medycznych własnym transportem,
- przekazaniu ww. odpadów celem ich unieszkodliwienia firmie specjalizującej się w przetwarzaniu materiału wysokiego ryzyka²²,
- dostarczeniu do Schroniska karty przekazanych odpadów oraz prowadzenie ewidencji ilościowej i jakości odbieranych odpadów. (dowód: akta kontroli str. 163-168)

Z dokumentacji utylizacji padłych zwierząt znajdującej się w Schronisku (tj. 18 dokumentów²³) wynika, że w okresie objętym kontrolą (obie firmy) odebrały 177 zwłok psów (w tym 88 poddanych eutanazji) o łącznej wadze 4.103 kg. Szacunkowa, średnia waga odbieranego zwierzęcia wyniosła 23,1 kg. Z wystawionych Schronisku 16 faktur VAT przez ww. firmy wynika, że za wywóz martwych zwierząt zapłacono łącznie 18,1 tys. zł. Występujące uchybienia w sporządzaniu tej dokumentacji w zakresie identyfikacji i opisu materiału przewożonego, przedstawiono w dalszej części wystąpienia w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”. (dowód: akta kontroli str. 169-188)

Martwe zwierzęta do momentu wywozu przechowywano w komorze chłodniczej, która zgodnie z obowiązującą „Procedurą utrzymania właściwego stanu sanitarnego pomieszczenia do przechowywania zwłok zwierząt i odpadów medycznych” była opróżniana co najmniej raz w miesiącu i poddawana dezynfekcji, co odnotowywano w „Rejestrze mycia i dezynfekcji pomieszczenia do przechowywania zwłok i odpadów medycznych”. (dowód: akta kontroli str. 189-194)

2.8. W okresie objętym kontrolą obowiązywała „Procedura przyjęcia i pobytu psa w Schronisku dla Zwierząt w Białymstoku”, z której wynika, że po dostarczeniu zwierzęcia do jednostki było ono sprawdzane na obecność chipa. Następnie było fotografowane oraz poddane odpchleniu i odkleszczeniu. Zwierzę (niezwłocznie po przyjęciu do Schroniska) rejestrowano oraz zakładano mu „Kartę psa”. Analiza 30 (losowo wybranych zwierząt przyjętych w latach 2015 – 2017) wykazała, że w ewidencji i dokumentacji Schroniska ujęte były wszystkie dane wyszczególnione w § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie schronisk. Po rejestracji psa poddawano odrobaczeniu i kierowano go na 14-dniową kwarantannę (w oddzielnych boksach). Po okresie tym psa szczepiono przeciw wściekliznie, chipowano i poddawano zabiegowi kastracji lub sterylizacji. Po znalezieniu opiekuna psa kierowano do adopcji. W razie choroby podczas pobytu w Schronisku pies był leczony, a w przypadkach nierokujących wyleczenia lub przejawiania agresji po obserwacji weterynaryjnej był poddawany eutanazji. (dowód: akta kontroli str. 58)

¹⁹ Do leczenia zastosowano leki o nazwie handlowej Caninsulin i Buserelin.

²⁰ Umowa Sch.Z Nr 08/15 z dnia 17 lipca 2015 r. obowiązująca w okresie od 1 sierpnia 2015 r. do 31 lipca 2018 r.

²¹ Umowa Sch.Z Nr 1/2016 z dnia 28 kwietnia 2016 r. obowiązująca przez okres trzech lat.

²² Firma STRUGA S.A. Zakład Pośredni Brzóska-Falki 34a, 18-200 Wysokie Mazowieckie.

²³ Dokument handlowy stosowany przy przewozie wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów podobnych.

2.9. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki usypiania w Schronisku ślepych miotów. Eutanazji z uwagi na chorobę w I półroczu 2017 r. poddano dwa szczenięta (dwa i trzy miesięczne).
(dowód: akta kontroli str. 148)

2.10. Analiza (będącej w Schronisku) dokumentacji medycznej 25 zwierząt poddanych: eutanazji kastracji, sterylizacji, premedykacji oraz leczeniu hormonalnemu wykazała, że pobyt zwierzęcia od chwili przyjęcia do opuszczenia Schroniska był rzetelnie udokumentowany w zakresie jego identyfikacji, dokonanych zabiegów oraz prowadzonego leczenia. Umożliwiał on uzyskanie informacji dotyczących: daty przyjęcia lub opuszczenia Schroniska, w tym przyczyny (adopcja, ucieczka, eutanazja, naturalny zgon), ID zwierzęcia, jego gatunku, wagi, określenia przeprowadzonych zabiegów, użytych podczas zabiegu PLW/PL o działaniu odurzającym lub hormonalnym, w tym dawki oraz osoby wykonującej zabieg lub podającej leki (wyłącznie lekarz weterynarii sprawujący opiekę w Schronisku).
(dowód: akta kontroli str. 195)

2.11. W okresie objętym kontrolą w Schronisku obowiązywała „Procedura adopcji psów”. Określała ona wzór i wykaz dokumentów i informacji obowiązujących w procesie adopcji. Z ustalonych zasad wynika, że:

- osoba adoptująca była zobowiązana uczestniczyć osobiście w czynnościach związanych z adopcją,
- wybór psa możliwy był jedynie na terenie Schroniska przy udziale opiekuna zwierząt,
- w przypadkach adopcji psa rasy uznanej za agresywną, mieszańców tych ras i psów uznanych przez Schronisko za psy posiadające problemy behawioralne, osoby adoptujące zobowiązane były do odbycia minimum trzech wizyt zapoznawczych. Przed wydaniem psa pracownik Schroniska wizytował przyszłe miejsce zamieszkania psa. Osoba adoptująca zobowiązana była do podpisania oświadczenia, że została poinformowana o ryzyku adopcji tego typu psa,
- z osobą fizyczną, prawną lub przedstawicielem organizacji społecznej zawierano pisemną umowę, w której przyszły opiekun zobowiązywał się do sprawowania właściwej opieki nad przekazanym psem, a w szczególności do zapewnienia mu wyżywienia, odpowiednich warunków bytowych, bezpieczeństwa i opieki medycznej,
- wydanie psów do adopcji będących w trakcie leczenia lub np. po wykonanym zabiegu kastracji lub sterylizacji wymagało akceptacji lekarza weterynarii, a adoptujący zobowiązany był do podpisania oświadczenia, iż znany jest mu stan zdrowia zwierzęcia oraz, że zapewni mu kontynuację leczenia,
- wraz z psem właścicielowi wydawano książeczkę zdrowia lub kserokopię „Karty psa” oraz zaświadczenie BOP²⁴ o zarejestrowaniu psa w bazie elektronicznej.

(dowód: akta kontroli str. 39-44)

W okresie objętym kontrolą ze Schroniska adoptowano łącznie 904 psów z tego: 307 w 2015 r., 373 w 2016 r. i 224 w I półroczu 2017 r. Analiza 30 umów adopcyjnych wykazała, że dokumentacja z tym związana umożliwia zidentyfikowanie przekazanych zwierząt oraz osób je adoptujących oraz potwierdzała przeprowadzone wobec zwierzęcia zabiegi i leczenie.
(dowód: akta kontroli str. 110, 196)

2.12. W okresie objętym kontrolą w Schronisku nie przechowywano leków o działaniu odurzającym lub hormonalnym. Leki te były przywożone do Schroniska przez weterynarza i były pod jego osobistą kontrolą. Analiza losowo wybranych pięciu zakresów czynności opiekunów zwierząt wykazała, że żaden z nich nie był uprawniony do dostępu do leków lub ich podawania zwierzętom.
(dowód: akta kontroli str. 197-206)

2.13. Zasady wolontariatu w Schronisku określono w:

- „Porozumieniu o współpracy w zakresie organizacji wolontariatu w Schronisku dla Zwierząt w Białymstoku oraz ograniczenia bezdomności psów na terenie Miasta Białegostoku” zawartym 23 grudnia 2015 r. (na czas nieokreślony) pomiędzy zastępcą

²⁴ Baza Oznakowanych Psów

Prezydenta Miasta Białegostoku, a trzema organizacjami społecznymi²⁵. Porozumienie zawarto w celu propagowania idei wolontariatu w zakresie ochrony zwierząt, organizacji na rzecz Schroniska wolontariatu, realizacji wspólnych inicjatyw pomocy dla zwierząt oraz ograniczenia populacji bezdomnych zwierząt. Wskazano też, że zasady wolontariatu zostaną określone (we wzajemnie uzgodnionym) regulaminie oraz, że zostanie wyznaczona osoba koordynująca współpracę,

- „Regulaminie Wolontariatu w Schronisku dla Zwierząt w Białymstoku”, w którym wskazano, że nabór wolontariuszy prowadzony jest przez koordynatora ds. wolontariatu w porozumieniu z kierownikiem Schroniska. Określono też kwalifikacje wolontariusza²⁶, zakres czynności zleconych do wykonania oraz zakazy i obowiązki podczas pobytu w Schronisku. W § 11 pkt 3 Regulaminu wolontariuszom zabroniono przebywania na terenie kwarantanny, w pomieszczeniach technicznych oraz w gabinecie weterynaryjnym bez zgody koordynatora ds. wolontariatu i upoważnionego pracownika Schroniska. Z zakresu czynności²⁷ zleconych wolontariuszom nie wynika aby osoby te mogły uczestniczyć w procesach leczenia psów, wykonywania zabiegów. Żadna z czynności zleconych wolontariuszom nie wiązała się z ich dostępem do pomieszczenia, w którym były przechowywane leki i do samych leków, w tym do PLW/PL,
- indywidualnych „Porozumieniach o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych” zawieranych pomiędzy kierownikiem Schroniska, a osobą spełniającą warunki wolontariusza. Żadna z czynności wyszczególnionych w porozumieniu nie wiązała się z dostępem wolontariusza do PLW/PL. (dowód: akta kontroli str. 207)

2.14. W latach 2015-2017 (I półrocze) Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Białymstoku przeprowadził w Schronisku osiem kontroli w zakresie dotyczącym funkcjonowania jednostki, w tym: prowadzenia ewidencji zwierząt i dokumentowania ich leczenia oraz warunków bytowania zwierząt. Po pięciu kontrolach (spośród ośmiu) wydano zalecenia, w których wskazano na konieczność:

- uzupełnienia ubytków w podłożu w kojach dla psów w taki sposób by nie mogły powodować urazów kończyn,
- prowadzenia dokumentacji we właściwy sposób, tj. w kartach zwierząt podawać przyczyny upadków,
- stosowania i należytego wypełniania aktualnego wzoru dokumentu handlowego dla kategorii 3,
- uzgodnienia procedury przekazywania zwierząt odłowionych przez podmiot zapewniający całodobową opiekę na wypadek zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt,
- sprawdzenia odległości Schroniska od zabudowań znajdujących się na najbliższej zabudowanej działce,
- dokumentowania przyczyn padnięcia zwierząt,
- zracjonalizowania żywienia zwierząt w celu dostosowania go do potrzeb bytowych danego osobnika.

Wszystkie zalecenia zostały zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 231)

²⁵ Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami w Polsce Oddział w Białymstoku, Stowarzyszenie HAPPY DOG w Białymstoku, Fundacja Psi Uśmiech w Białymstoku.

²⁶ Wolontariuszem mogła zostać osoba, która: [1] ukończyła 18 rok życia, [2] osoba niepełnoletnia powyżej 16 roku życia posiadająca pisemną zgodę rodzica lub opiekuna (wymagane jest osobiste potwierdzenie zgody), [3] pragnie nieodpłatnie pracować na rzecz zwierząt, [4] przeszła z pozytywnym wynikiem rozmowę kwalifikacyjną, [5] nie ma przeciwwskazań zdrowotnych, nie cierpi na alergię na sierść, ślinę lub naskórek zwierząt, w związku z czym przedłoży stosowne oświadczenie pisemne, [6] złoży wypełniony formularz zgłoszeniowy, [7] podpisał Porozumienie o współpracy ze schroniskiem.

²⁷ Zakres czynności wolontariusza umożliwiał mu: [1] uczestnictwo w pielęgnacji zwierząt, tj. w czesaniu, kąpaniu i stryżeniu, [2] wyprowadzanie na spacer wyznaczonych zwierząt, [3] pomoc w przygotowaniu i uczestnictwo w organizowanych imprezach związanych z bezdomnymi psami, [4] sprzątanie pomieszczeń dla zwierząt, [5] mycie naczyń dla zwierząt, [6] wykonywanie innych prac pomocniczych.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przyjmowaniu od firm odbierających zwłoki zwierząt, niekompletnie wypełnionego „Dokumentu handlowego stosowanego przy przewozie wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów podobnych”. Nie zawierał on bowiem numerów identyfikacyjnych nieżyjących zwierząt (ID), wymaganych rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2014 r. w sprawie wzoru dokumentu handlowego stosowanego przy przewozie wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów podobnych²⁸ (załączniki 1-3), co uniemożliwiało identyfikację przekazywanych do utylizacji padłych zwierząt.

Kierownik Schroniska wyjaśniła, że sposób wypełniania tych dokumentów będzie osobiście nadzorowała.
(dowód: akta kontroli str. 100-101)

Ocena cząstkowa

Pobyt zwierząt w Schronisku, w tym przebieg ich leczenia był rzetelnie dokumentowany. Leki wykorzystywane przy leczeniu zwierząt były ordynowane i podawane wyłącznie przez lekarzy weterynarii, a fakt ich zastosowania odnotowywano w dokumentacji medycznej psa. Leki zawierające substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe nie były przechowywane w Schronisku, a gospodarowaniem nimi, na podstawie zawartych ze Schroniskiem umów, zajmowali się wyłącznie lekarze weterynarii prowadzący zewnętrzne gabinety weterynaryjne.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁹, wnosi o egzekwowanie rzetelnego wypełniania dokumentu potwierdzającego odbiór zwłok zwierzęcych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

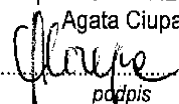
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 30 października 2017 r.

Kontroler
Marek Zapolski
doradca ekonomiczny

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR

Agata Ciupa

.....
podpis

²⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1222.

²⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, zwana „ustawą o NIK”.